

Naar N.O.: 6 bergeenden, 20 brandganzen, 6 rotganzen, 5 kieviten, 148 schol-eksters, 3 roeken en 2 kramsvogels.

Hoe merkwaardig deze trekdag was, blijkt pas goed, wanneer we de getallen van nonnetjes en brilduikers eens vergelijken met de koude week. Dan blijkt, dat er in de koude week geen dag is geweest die hierbij haalde. Met deze dag was echter de vogelwinter 1929 ten einde en stapten we „met bekwame spoed doch zonder overhaasting” de lente in.

Den Haag.

N. TINBERGEN.

De hier vermelde waarnemingen zijn verricht door G. van Beusekom, P. J. Bouma, Fr. Kooymans, M. G. Rutten, M. Tijmstra, L. en N. Tinbergen, K. Waldeck, F. v. d. Weerd, H. Weijman, J. Zietze. Tekeningen van L. Tinbergen.

EEN ORNITHOLOGISCHE EXCURSIE NAAR SCHOTLAND EN DE HEBRIDEN.

(Vervolg van blz. 23).

Den meest interessanten bewoner van de Bassrock heb ik voor het laatst bewaard: den papegaaiduiker. Vele honderden huizen op het eiland in de omgeving van de oude ruïne beneden den vuurtoren. De nesten liggen nooit open en bloot, het eenige ei, dat ze leggen, wordt zorgvuldig gedeponereerd in een verborgen rotsspleet of in een onderaardschen gang, die ze meestal zelf graven, somtijds ook bezigen ze voor het doel een verlaten konijnenhol.

Hier op het eiland werd het hen gemakkelijk gemaakt. In de oude gevangenis-muren waren verschillende vierkante gaten aanwezig, die alle toegang gaven tot smalle, blind eindigende gangen. Op ieder oogenblik van den dag kon men de zonderlinge vogels in die openingen op den uitkijk zien staan. Ze waren in het geheel niet schuw, tot op een meter of vijf kon men ze gemakkelijk naderen, zoodat we volop in de gelegenheid waren deze hoogst koddige dieren van nabij te bewonderen.

Ik kan geen vogel bedenken, die zoo vreemd toegetakeld is als deze puffin: een onnatuurlijk hooge gekromde snavel, die alle kleuren van den regenboog vertoont; in den weinig schranderen zwart met grijzen kop een parelkleurig oog met een allervreemdste lichtblauw aanhangseltje aan onder- en bovenlid, een hals, die onmerkbaar overgaat in een van onderen wit, van boven zwart lichaam, hetwelk bijna rechtop wordt gedragen door twee scharlaken roode zwempooten; van een staart is iets meer dan een aanduiding aanwezig. Die steile houding en die wonderlijke gelaatsuitdrukking geven het dier iets menschenlijks in zijn voorkomen: een clown met een veerenpakje aan. Eén keer verrasten we ze door twee meter boven hun zitplaats over den rand van den muur te gluren. Op eens kregen

ze ons in de gaten en in plaats van weg te vliegen bogen ze tegelijk de koppen op zij en keken ons met hun potsierlijk oog zoo komisch en tevens zoo bête aan, dat ik moeite had niet in lachen uit te barsten. Op het laatst werd het hen te machtig en spoedden ze zich, de een na den ander, met korte fladderende vleugelslagen, de pooten recht naar achteren met uitgespreide zwemvliezen, zeëwaarts, om zich daar bij hun talrijke soortgenooten aan te sluiten.

Haast nooit krijgen we papegaaiduikers zoo vreemd uitgedost in Holland te zien. Ze verschijnen alleen 's winters langs onze kusten, de snavel heeft dan veel normaler proporties en kleuren en aan het oog is niets bijzonders te bemerken, de meeste bezoekers van ons land zijn n.l. jonge vogels, die nog niet uitgekleurd zijn. Evenals alken en zeekoeten zijn de inlandsche exemplaren meerendeels olieslachtoffers.

De grootere vogels van de Bass hebben nu de revue gepasseerd. Volledigheidshalve vermeld ik nog een Noordschen stormvogel en een slechtvalk, die tijdens ons verblijf de rots met een bezoek vereerden, de laatste had hier en daar zijn sporen achtergelaten, want op verschillende plaatsen vonden we resten van tamme duiven, die hij tot prooi had gemaakt.

Tenslotte noem ik van de kleine zangvogels, die hier huizen, twee soorten omdat deze in ons land ontbreken: een geografische variëteit van de bastaard-nachtegaal en de rotspieper. Deze laatste soort, die alleen bergstreken bewoont, was hier zeer algemeen. Toevallig joeg ik een wijfje van haar nest met vijf donkergekleurde eieren.

Zeer voldaan over hetgeen we dien dag beleefd hadden, kwamen we tegen schemerdonker in den vuurtoren aan, waar ons een uitstekend avondmaal met „bacon and eggs” wachtte. Na afloop daarvan heeft de chieflighthousekeeper ons met trots zijn prachtinstallatie laten zien, eerst heeft hij ons boven in den toren het mechaniek met draaibeweging van het licht getoond en daarna de technische bijzonderheden gedemonstreerd van den misthoren.

In een ruime prachtig onderhouden machinekamer stond een petroleumgasmotor gekoppeld aan een luchtcompressor. De tot 70 atm. samengeperste lucht wordt verzameld in groote tanks, welke door middel van een over de geheele rots loopend buizenstelsel in verbinding staan met een groote trompet, die gemonteerd boven op een klein steenen gebouwtje, op een afstand heelemaal het aspect heeft van een reuzen gramfoon. Nauwkeurig geregeld door een uurwerk, wordt afwisselend gecomprimeerde lucht toegelaten of de toevoer van lucht afgesloten, zoodat men met kortere en langere tusschenpoozen het sombere geloei te hooren krijgt.

Na nog een uurtje met onze sympathieke gastheeren te hebben nagepraat, begaven we ons ter ruste.

's Nachts heb ik nog eens voor een half uurtje mijn drie meter hooge bedstede verlaten om in den prachtigen voorjaarsnacht op het platform van den vuurtoren getuige te zijn van een ongewoon schouwspel.

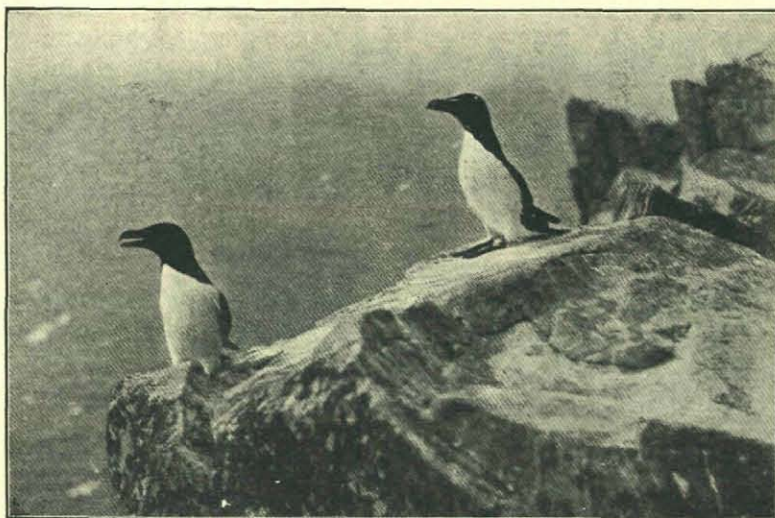
Periodiek flietsten n.l. de stralen van het draailicht langs een rotswand, die

enkele tientallen meters van den toren verwijderd, van onder tot boven dicht bezet was met J. v. Genten en drieteenmeeuwen. Spookachtig staken de slapende witte gestalten bij elke kortstondige belichting tegen den donkeren rotswand af.

De kolonie was bijna geheel tot rust gekomen en de verblindende stralbundels bleken hen niet in het minst te verontrusten.

Een malsch regenbuitje gaf het sein me weer binnenshuis terug te trekken en het laddertje naar mijn slaapsponde te beklimmen.

Den tweeden dag, die we op de Bassrock doorbrachten was al even mooi als de eerste. Onze waarnemingen kwamen echter vrijwel overeen met die van den vorigen dag, zoodat het weinig zin heeft weer in finesses te treden.

Alken. Op de teenen staan kunnen ze niet; ze rusten met den geheelen poot op den grond.

Foto CH. KIRK.

Laat in den middag verlieten we het interessante natuurmonument om, op goed geluk af, te trachten een dergelijk expeditie op touw te zetten naar Ailsa Craig.

Den middag van den volgenden dag vertrokken we van Edinburgh via Glasgow naar Girvan een spoorreis van ongeveer 4 uur. Girvan is een visschershaven, tevens badplaats, aan de Firth of Clyde. Met helder weer ziet men van hier, 20 mijl in zee, de rots als een groote vulkanische silhouette verrijzen. Ik schat de oppervlakte tienmaal zoo groot als die aan de Bassrock, terwijl de top een hoogte bereikt van ong. 400 M.

Getracht moest nu worden een liefhebber te vinden, die voor geld en goede woorden de zeereis met ons zou willen ondernemen, terwijl we, eenmaal ter plaatse veilig geland, als dakloozen maar moesten speculeeren op de barmhartigheid van een van de weinige bewoners.

De visschers van Girvan vertoonden als zakenmensen een aandoenlijke gelijkenis met hun collega's van N-Berwick. Er werd al gesproken over 30 ja zelfs 36 gulden enkele reis omdat het min of meer onstuimig en heilig op zee was en naar ze zeiden de benzine en olie zoo duur waren. We gingen niet op de transactie in. Aan het einde van de kade waren twee mannen bezig een klein motorsloepje los te maken, vermoedelijk op weg naar zee om te gaan visschen. De gezagvoerder was zoo vriendelijk, alvorens af te duwen, op ons verzoek nog even aan wal te komen en met eenig loven en bieden en na hem overtuigd te hebben dat 25 Shilling zegge f 15 toch en passant aardig voor hem meegenomen was, gaf hij te kennen, dat we maar aan boord zouden stappen. Twee uur duurde de zeereis met het alles behalve zeewaardige schuitje.

De bewoners van de Craig waren naar de landingplaats gekomen om getuige te zijn van het ongewone bezoek op den laten dag. Onder hen den geüniformden vuurtorenwachter te herkennen kostte weinig moeite. We vertelden hem, wie we waren van waar we kwamen en wat het doel van onze komst was en vroegen of er logies te krijgen zou zijn. „Follow me and I'll speak with my wife” was zijn bemoedigend antwoord.

We hadden nog geen kwartier doorgebracht in des torenwachters woonhuis, in gezelschap van het geheele gezin, bestaande uit man, vrouw en jonge dochter, of het was of we elkaar geheel ons leven al gekend hadden. Ik herinner me niet ooit met meer gastvrijheid ergens ontvangen te zijn. Ik meen de hartelijkheid, die ons ten deel viel en die me op de Bassrock ook zoo getroffen had, in hoofdzaak te moeten toeschrijven aan het ontzettende verlangen en de behoefte van deze misdeelde lieden, die zoo goed als nooit hun eenzaam eiland verlaten, om nu en dan eens andere menschen te zien en te spreken dan die uit hun dagelijksche omgeving.

De zucht naar financieel profijt bleek tenminste ook hier weer absoluut uitgesloten te zijn, men wilde zelfs aanvankelijk ieder geldelijk voordeel van de hand wijzen.

Ons werd een keurige logeerkamer tot nachtverblijf aangewezen. We waren zoo dankbaar voor ons onderdak, dat we maar matig bezwaar hadden tegen het twijfelaartje, waarin we beiden onder één dek den nacht zouden moeten doorbrengen.

Terwijl we ons verfrischten en verkleedden, zorgde de vrouw des huizes voor een hartig avondmaal, na het nuttigen waarvan we 's avonds om negen uur op verkenning gingen. Daar was nog ruimschoots gelegenheid voor, aangezien men hier bijna tot middernacht van het daglicht kan profiteren.

Men had ons aangeraden als eerste excursie een wandeling onderlangs. Zoolang het laag water was ging dat vermoedelijk wel. We zouden echter uit moeten kijken wanneer het water ging wassen, aangezien ons anders op den terugtocht de pas wel eens afgesneden zou kunnen worden.

Toen we op weg gingen, hadden we nog de illusie van een, zij het dan ook

primitief wandelpaadje. De eerste tien minuten leek het er werkelijk een beetje op, hoe verder we echter kwamen hoe minder aanduiding van een pad en ten leste stonden we ieder op een 4 à 5 meter hoogen steen onze kansen uit te meten voor een sprong op de volgende. Als de steenen met den vloed aan den bovenkant vrijbleven van zeewater, waren ze stroef genoeg voor ons om in evenwicht te blijven, al vorderden we ook langzaam, we kwamen tenminste vooruit, de kleinere rotsblokken waren echter geheel begroeid met glibberige algen of wieren, zoodat we de grootste moeite hadden om staande te blijven en telkens dreigden van de gladde oppervlakte in zee te glijden. Al voortsukkelende bereikten we na een uur een diepe grot, waar vele vogels in en uit vlogen, in hoofdzaak gekuifde aalscholvers. We kropen op een verheven steenblok en konden hier veilig genieten van het prachtige uitzicht op zee, waar het wemelde van de vogels. Ook hadden we hier een mooi overzicht over de twee honderd meter hooge rotsen met hun geweldige vogelbevolking.

Dezelfde vogels als die, voorkomende op de Bassrock, kregen we hier te zien: Jan v. Genten, drieteenmeeuwen, alken en zeekoeten kwamen in nog grooter getale voor. Ook hier was bijna geen plekje van de rotsen onbezet. Zeer interessant was het de bevolking ditmaal van onderen gade te slaan. Blijkbaar hadden de alken en zeekoeten ook op Ailsa Craig hun eieren op de smalste richeltjes gedeponeed, want telkens kwamen eieren naar beneden tuimelen om op de steenen in zee te pletter te slaan. Schitterend waren weer de vliegprestaties der Jan van Genten en meeuwen.

Na een half uurtje op deze plaats te hebben doorgebracht, waarschuwde het opkomende water ons, dat het hoog tijd werd den terugtocht te aanvaarden. Kampende met dezelfde moeilijkheden als op den heenweg, bereikten we tenslotte veilig den vuurtoren, waar we alvorens ons ter ruste te begeven, eerst nog een uurtje gezellig „en famille” doorbrachten. Men vertelde ons, dat er menigmaal maanden ja soms een jaar en langer voorbijgingen zonder dat het vaste land van Schotland bezocht werd. Men leefde hier totaal geïsoleerd en verlaten van alles. 's Zomers werd het eiland nog al eens voor een half uurtje aangedaan door een stoomboot met badgasten van Girvan, doch in het koude jaargetijde was men hier verstoken van alles, geen geregelde post, zelfs geen telefoon.

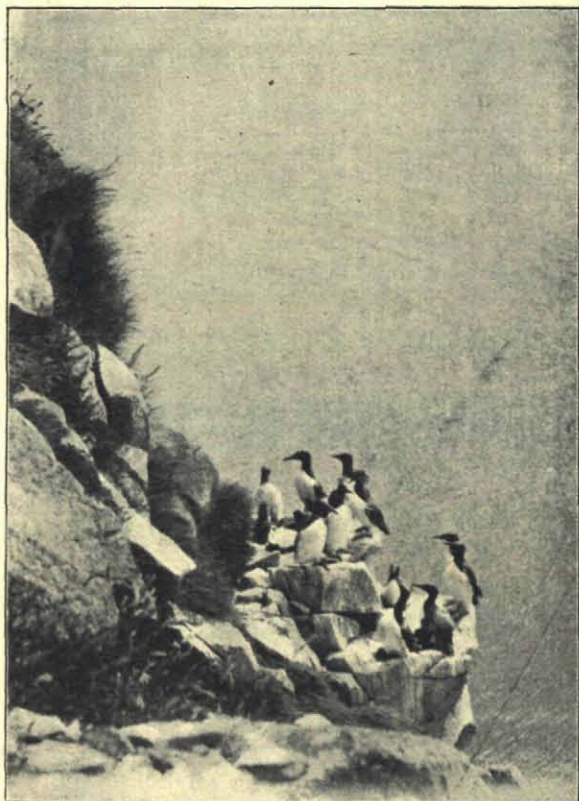
Wat een uitkomst is het voor deze menschen geweest, toen de Daily Mail met succes een inschrijving onder de lezers opende om alle vuurtorenwachters op de eenzame eilanden rond groot Brittannië in het bezit te stellen van een radio-ontvangapparaat. Dat beteekende voor hen op eens: contact met de buitenwereld.

Toevallig werden den dag van ons verblijf juist de groote Derby races gehouden, *het* sportevenement van Engeland. Met voldoening wist onze hospes ons den naam van het winnende paard al te noemen, voordat nog één krant het resultaat had kunnen mededeelen.

We hoorden, dat behalve deze familie Macnish nog twee ondergeschikte torenwachters op het eiland woonden, benevens een gezin, dat zijn bestaan vindt in het

houwen en verzamelen van de zgn. curlingstones. Deze steenen, die in de wintersportlanden gebezigd worden voor het bekende spel op schaatsen, schijnen zowat allemaal afkomstig te zijn van Ailsa Craig, alleen hier heet het, dat een granietsoort gevonden wordt, die aan de juiste eischen van hardheid voldoet.

Voor dag en dauw stonden we op om den omgebaanden tocht naar den top te ondernemen. De helling aan de Oostzijde van de rots, daar waar de vuurtoren staat, is zoo, dat met eenige voorzichtigheid den top in een kleine twee uur te bereiken is. Aan de Westzijde van het eiland verrijzen de rotsen echter loodrecht uit zee, zoodat een beklimming d.t.p. uitgesloten is.

Zeekoeten op Ailsa Craig. Foto CH. KIRK.

De klimpartij viel niet mee zonder gids, de tocht ging deels door een dichte vegetatie van slingerplanten en doornstruiken, deels over kale rotsblokken, een soort lavagesteente, dat boven de driehonderd M. zoo bros werd, dat groote stukken telkens onder onze voeten afbrokkelden.

Ornithologisch was de tocht van belang door de waarneming van verschillende zangvogels, die zich in het struikgewas lieten zien en hooren zooals: winterkoninkjes, paapjes, tapuiten, zanglijsters, rotspiepers enz.

Dicht bij den top kwamen we langs een broedkolonie groote en kleine mantelmeeuwen.

De prachtige groote meeuwvogels waren door ons verschijnen zoo ontzettend fel geworden, dat ze van aanzienlijke hoogte luid krijschend naar beneden stortten om rakelings langs onze hoofden scherende, weer als een projectiel de lucht in te schieten. In het begin wachtten we iederen aanval van de vogels met de sterke haaksnavels, met eenige bezorgdheid af, doch weldra bleek, dat het in hoofdzaak loos alarm was en ze steeds nog net even buiten ons bereik bleven.

Nog een 50 M. klimmen en we stonden op het hoogste punt. Zelden heb ik schitterender panorama aanschouwd. Het was prachtig helder zonnig weer,

zoodat men in bijzonderheden de groep van omringende eilanden kon waarnemen. Oostelijk strekt zich zoover het oog reikt de kustlijn van Schotland uit.

Duidelijk onderscheidt men het stadje Ayr als noordelijkste punt en Port Patrick als zuidelijkste met daartusschen in de badplaats Girvan. Zuidwestelijk komt de Noordkust van Ierland in het zicht. Met den kijker kan men zelfs Belfast zien.

Noordwestelijk ontdekten we de rotsachtige kusten van het eiland Arran en het Schiereiland Cantire.

Door het mooie overzicht, dat we nu ook over het eiland zelf hadden, werd het ons duidelijk, dat de groote broedkoloniën van Jan v. Genten, meeuwen, alken en zeekoeten niet anders dan met levensgevaar te bereiken zouden zijn. Slechts met een touw om het middel zou men kunnen afdalen langs de vrij sterke helling, totdat de bovengrens van den loodrechten rotswand bereikt was. Toevallig ontdekten we een buis, die drinkwater uit een vergaarbak nabij den top, naar beneden moest voeren. Ons hieraan vasthoudende gleden we een honderd meter naar beneden.

Toen werd de helling zoo steil, dat een verdere afdaling mij onverantwoordelijk toescheen. Mijn tochtgenoot dacht er anders over en heeft met groot risico den geheelen tocht volbracht. Op de smalle richeltjes staande met den driehonderd meter diepen afgrond onder zich heeft hij koeten- en alkeneieren verzameld. Na gedurende een half uur in ongerustheid te hebben doorgebracht, was het een opluchting hem weer te voorschijn te zien komen. Triomfantelijk toonde hij mij zijn breekbaren buit en gaf me toe, voor een tweede maal een dergelijke expeditie niet gaarne meer te willen ondernemen.

Op onzen terugtocht naar den vuurtoren viel het ons op, dat sommige gedeelten van den berg sterk ondermijnd werden door holen, te klein voor konijnen, die hier trouwens in het geheel niet voorkwamen. Men vertelde ons later, dat hierin ratten huizen, waarvan het eiland op sommige plaatsen vergeven is. Deze schadelijke knaagdieren maken het sommige vogelsoorten, zooals papegaaiduikers e. a. holenbroeders, bijna onmogelijk, om veilig meer te nestelen. De laatste jaren is men dan ook tegen het ongedierte te velde getrokken. Met muizentyphusculturen, verstrekt vanwege de „society of birdprotection” zijn de gelederen al belangrijk gedund, zoodat men deze plaag in de toekomst wel onder den duim meent te kunnen krijgen.

Interessant was nog een groote kudde schapen, die in absoluut wilden staat op de rots leefde. Het betreft hier een ras, dat dreigt uit te sterven het zgn. Kildaschaap. Behalve hier treft men het alleen nog maar aan op het eilandje van dien naam in de Hebriden. Een schaap met pikzwarte pooten, zwarten kop en sierlijk gekrulde horens. Ze waren zoo schuw, dat ze op enkele honderden meters reeds de vlucht voor ons namen, springende als gemzen van de eene rotsblok op de andere.

Nog een uurtje dalen en toen zaten we weer veilig in de kamer van onze hospita, die zich uitgesloofd had ons een extra smakelijk middagmaal voor te zetten. Na het diner enkele familiekiekjes genomen, nog een korte wandeling onderlangs noordzijde en daarna de terugreis over Girvan, Glasgow naar Edinburgh.

II. ONZE ZEILTOCHT NAAR DE HEBRIDEN.

Zaterdag voor Pinksteren (toen mijn metgezel de terugtocht naar Holland ging ondernemen) vertrok ik 's morgens 5 uur uit Glasgow om na 7 uur sporen het visschersplaatsje Mallaig aan de N.-W. kust van Schotland te bereiken, waar het zeiljacht gereed lag, dat de drie Engelschen en mij voor een week op een excursie naar de Hebriden zou huisvesten. Op een van de tusschengelegene stations zou ik mijn vriend van de advertentie ontmoeten, die me geschreven had te herkennen te zijn aan een veer, die hij in de hand zou houden. Het kostte weinig moeite den excentrieken reiziger met het veertje te ontdekken en samen reisden we noordelijk via Loch Long, Loch Lomond naar Fort William aan het Caledonisch kanaal, de porte d'entrée van de Schotsche hooglanden. Van hieruit een reis door de woeste boomlooze Grampian mountains met de hoge besneeuwde toppen, waaronder Ben Nevis de meest verheven plaats inneemt. Een wanhopig onvruchtbaar land, imponeerend door zijn geweldige rotspartijen en uitgestrekte Lochs, doch vooral indrukwekkend door de troostelooze verlatenheid. Hier en daar langs de spoorbaan wat grazende zwartkop-schapen en rossige highlandrunderen met lange beharing en reusachtige horens. Enkele malen ontwaarden we groote kudden herten, die hier in volmaakt wilden staat leven.

Tegen den middag kwamen we onder een gietbui te Mallaig aan, waar onze twee andere tochtgenooten ons aan het station verwelkomden. Belast en beladen volgden we hen naar de haven, waar het zeiljacht geankerd lag.

In dat kleine 10 M. lange jolletje zouden we dus met z'n vieren bijna een week lang lief en leed deelen. Misschien was het trieste weer wel de hoofdoorzaak, maar ik beken eerlijk, dat de tocht me op eens veel minder aantrekkelijk toescheen. Onwillekeurig bekwam me, toen we in de eenige herberg van het dorpje onze lunch gebruikten eenigszins het gevoel van het galgemaal, nog versterkt toen ik door de ruiten van de gelagkamer turende, in de verte het onaanzienlijke schuitje op de vrij onstuimige golven in het midden van de haven zag dobberen. Ik vroeg me toen af, hoe het wel buiten de pieren zou wezen.

Als bevaren zeelui stapten we na ons maal, met olie-jassen en zeelaarzen aan, de zuidwesters op, in het sloepje, dat ons naar boord bracht. Voorzover ik het kon beoordeelen maakte het zeilscheepje „Molly” geheeten, alhoewel klein, toch een solieden indruk. De bouw was geheel die van een schuit, welke gerust een flinke zee kon trotseeren. De voortbeweging moest geschieden door middel van 4 zeilen, een Kluiverzeil, een fok, een grootzeil en een bazaar, terwijl met windstilte een twee cilinder benzine-motor het schip op gang kon houden.

De kajuit 2 bij 3 M. bevatte twee slaapbanken voor evenzoveel man equipage, de twee andere opvarenden moesten zich maar zien te behelpen met een hangmat gespannen over de geheele lengte van de cabin en met een harde bank in het vooronder.

EEN ORN. EXCURSIE NAAR SCHOTLAND EN DE HEBRIDEN 67

De bemanning bestond uit: Mr. Botterill uit Leeds, gezagvoerder tevens eigenaar van het jacht, Mr. Irving uit Birmingham 1e stuurman, beide ervaren zeilers; hadden samen al eens schipbreuk geleden met „Molly” in de golf van Biskaye!

Mr. Wells uit Sheffield en ondergeteekende, beide ornithologen, vormende de z.g. scientific staff, aan boord zooveel als duivelstoejagers belast met diverse karweitjes zooals: zeilen hijschen en strijken, ankers lichten en laten vallen, zwabberen, koken, vaatwerk wasschen enz.

Toen we zouden vertrekken, kwam de schipper tot de ontdekking, dat nog een paar noodzakelijke levensmiddelen aan de fouragevoorraad ontbraken, zoodat nog even naar land moest worden geroeid om deze in te slaan. Wells en ik bleven

De „Crew”. Van links naar rechts: Eykman, Irving, Botterill.

aan boord en genoten onderwijl van het bedrijvige vogelleven in de haven.

Tientallen stoomtrawlers lagen aan de steigers gemeerd en losten daar hun vischlanding. Een groot aantal vrouwen geschaard om lange tafels namen de duizenden haringen en makreelen in ontvangst, die onmiddellijk door hen geakaakt werden.

Nu was het interessant te zien het ontzaglijke leger van zilvermeeuwen, groote en kleine mantelmeeuwen, dat op den afval afkwam. Ik overdrijf niet wanneer ik zeg, dat de lucht er somwijlen door verduisterd werd. Sommige waren zoo driest, dat ze geheele visschen wegstalen onder de handen van de kaaksters. Een vreemd verschijnsel, dat deze anders zoo schuwe vogels onder bepaalde omstandigheden en vooral in vereeniging zoo brutaal kunnen worden.

Toen de schipper na een poosje terugkwam werd gecommandeerd: ankers

lichten en zeilen hijschen en met een stevige bries in den rug en droog weer stevendend we de haven uit, koers zettende naar het groote eiland Skye.

Het einddoel voor dien dag was een fjord aan de westkust van het eiland genaamd Loch Scavaig, op een afstand van 9 uur zeilen van het punt van uitgang.

Er stonden hooge zeeën, doch de golven konden niet zoo groot zijn of met gemak wipte het ranke vaartuigje er overheen. Ik zag, dat mijn Engelsche vrienden in hun element waren, meer dan ik, die me eerlijk gezegd beter thuis voelde op de Oude Maas of in de Dordtsche kil. Het duurde dan ook niet lang of het bekende gedwongen glimlachje verscheen op mijn lippen als voorspel van de gevreesde „seasickness”. Niet eerder voelde ik mij weer normaal of eerst moest de kostelijke lunch, te Mallaig genuttigd, op den bodem van de oceaan rusten. Ik was toen volkomen hersteld en heb de geheele verdere reis zoo goed

EEN ORN. EXCURSIE NAAR SCHOTLAND EN DE HEBRIDEN. 69

langen tijd onderdoken of onbeholpen wegvlogen. In tegenstelling met de gewone zeekoet, die haar eenige ei op een rotsrichel legt, nestelen deze in spleten en kloven, terwijl het legsel uit twee bestaat.

Dicht onder de kust van Skye kregen we weer andere rotsbewoners te zien. De in Nederland zoo zeldzame raven waren hier gewone verschijningen, de bonte kraai, die bij ons slechts wintergast is, was hier 's zomers nog algemeener dan de gewone zwarte. Ongetwijfeld nestelden ook verscheidene roofvogels op de rotsen, want meer dan eens zagen we buizerds en slechtvalken over de hoge bergtoppen vliegen en last not least een paartje steenarenden, de machtige

Loch Boisdale, het meest geciviliseerde gedeelte van Pouth-Uist.

„golden eagle” van de Schotsche hooglanden, die hoog in de lucht hun schitterende zweefvluchten demonstreerden.

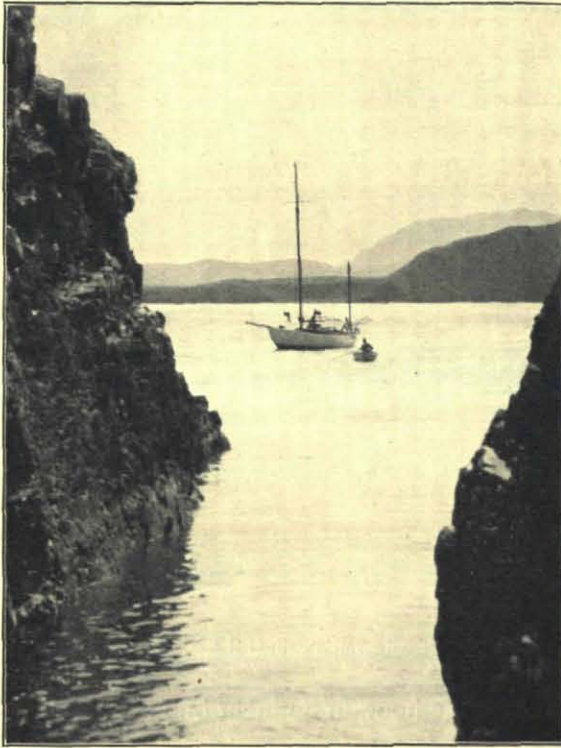
Tegen tien uur hadden we den ingang bereikt. De zeilen werden gestreken en met heel langzaam draaienden motor voeren we L. Scavaig binnen, telkens pijlende of zich niet een verraderlijke rotspunt dicht onder de wateroppervlakte bevond, waardoor we kans zouden loopen op een bedenkelijke aanvaring.

Tusschen twee steenen eilandjes lagen we veilig, naar ieder van deze kon met een lang touw een anker worden uitgebracht. De motor werd afgezet en de eerste étape was volbracht.

Ik herinner me niet in mijn leven ooit beklemmender gevoel gehad te hebben en somberder gestemd geweest te zijn dan te midden van deze geweldig grootsche natuur. De ergste optimist moet hier binnen korten tijd met zelfmoordplannen gaan rondloopen. Men stelle zich voor in een zeer koud klimaat, ver verwijderd

van de bewoonde wereld, een groot smal meer slechts aan de zee kant open en voor de rest ingesloten door 1000—1500 M hooge, totaal onbegroeide, steile bergen met sneeuwtoppen, waarlangs van alle kanten met donderend geraas het water vereenigd tot watervallen naar beneden stort. Voeg daar nog bij, dat door de eigenaardige luchtstromingen tusschen de bergen, de wind er altijd giert en huilt, dan hebt ge een flauwe voortselling van het uitgezochte plekje, waar we den eersten nacht zouden doorbrengen.

Zoodra we veilig gemeerd lagen, werden de primustoestellen aangestoken en mochten Wells en ik toonen, wat we op gebied van koken vermochten. Het resultaat was maar matig, gelukkig waren we geen van allen erg kieskeurig.

Om beurten haalde ik mijn tochtgenoten van boord om ze te brengen naar een onbewoond eiland aan den ingang van de baai.

De eigenaar van het schip was een zeer muzikaal mensch en vertrouwende, dat zijn geheele crew ook van die kracht was, had hij bij voorbaat aan boord medegenomen een doedelzak, een cither, een viool en een miniatuur piano met drie octaven om te begeleiden. De muziek, die het quartet ten gehore bracht, voornamelijk oud-hebridische liederen, paste schitterend in het sombere milieu. De whiskyflesch zorgde ervoor, dat de stemming niet al te gedrukt werd.

's Nachts om 12 uur met vol daglicht, zochten we onze kooien op, mij werd de hangmat als slaapgelegenheid aangewezen. Uitkleeden deden we ons niet, eensdeels omdat er geen ruimte was om onze kleren op te bergen, anderdeels

omdat het siberisch koud was, zoodat we behalve onze dubbele wollen truien nog best een paar gewatteerde dekens konden velen.

Den geheelen volgenden dag (Pinksterzondag) werd besteed met het verkennen van het terrein en het zoeken naar broedvogels.

De watervallen vormden op verschillende plaatsen hoogliggende meertjes, die via bergstroomen hun water loosden op de baai. Uit deze zoetwater-lakes verrezen hier en daar kleine rotseilandjes, waar het wemelde van vogels. Om deze broedplaatsen te bereiken, moesten we met vereende krachten het aanhangsloepje nu

EEN ORN. EXCURSIE NAAR SCHOTLAND EN DE HEBRIDEN. 71

eens over rotsblokken naar boven slepen, dan weer duwen en boomen tegen den stroom in van een bruischend snelvliedend riviertje. Onze moeite werd volop beloond want reeds het eerste eilandje, dat we bezochten bleek een groote broedkolonie van de kleine zeemeeuw te bevatten. Bovendien broedden hier verschillende paartjes van het vischdiefje, scholekster en oeverlooper.

Groot was onze verrassing, toen we op het hoogste punt van het eiland onder wat plantenrommel een nest met 17 eieren van den Middelsten zaagbek vonden. Wells had een goeden dag omdat het legsel in zijn uitgebreide eiercollectie tot heden ontbrak. Drie mannetjes en vier wijfjes van genoemde eendensoort zwommen in het meertje rond, zoodat we veilig konden aannemen, dat meerdere paartjes hier voor instandhouding van het geslacht zorgden.

Ik zou in herhaling treden, wanneer ik al de ornithologische waarnemingen weer opsomde, bijna alle vogels, die we den vorigen dag hadden opgemerkt, kregen we ook heden weer te zien, sommige ook nestelend. Van belang was o.a. een broedende raaf en dito bonte kraai.

Toen we aan boord terugkwamen, was het reeds avond geworden. Het uitzicht was er niet vrolijker op geworden want het was begonnen te regenen, terwijl bovendien een zware mist tusschen de bergen hing.

In de lekker verwarmde kajuit was het evenwel gezellig, de stemming onder ons vieren liet niets te wenschen over en na het souper zorgde het strijkje weer voor goede muziek.

(Wordt vervolgd).

Dr. C. EYKMAN, Dordrecht.

Boomstammen en de strenge vorst. — De aandacht der lezers zou ik willen vestigen op een eigenaardig verschijnsel, voor zooverre zij het nog niet waarnamen. Namelijk hierop, dat veel onzer bosboomstammen tegenwoordig een zeer in 't oog vallend lichtgrijze tint vertonen.

De oorzaak er van bleek nu te schuilen in korstmossen, die, dood gevoren, veranderd zijn in een lichtgrijze stof, welke men, door er tegen te wrijven, gemakkelijk kan doen verstuiven

Dikke stammen vertonen het verschijnsel uitsluitend aan de oost-noord kant, dus aan die zijde, welke het meest aan de koudste winden was blootgesteld. Op de tegenovergestelde zijde leden de mossen minder of in 't geheel niet en bleef de kleur zo goed als onveranderd. De grens tusschen de oost-noord en de west-zuid zijde is steeds opmerkelijk scherp afgetekend. Stammen, die te dun zijn om één zijde van betekenis te kunnen beschutten, zijn rondom helder kleurig, daar het mos er overal op afstierf, terwijl zeer jonge stammen, die nog geen mos droegen, onveranderd gebleven zijn.

Op sterk gegroefde stammen zitten in de diepe voren nog levende mossen, wat natuurlijk van invloed op de kleur is.

Winschoten.

W. W. SCHIPPER.